

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Piyano Anasanat Dalı

**CÉSAR FRANCK'IN “PRELÜD, KORAL VE FÜG”
ESERİNİN İNCELENMESİ**

Begümhan Gençgönül

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2015

CÉSAR FRANCK'IN "PRELÜD, KORAL VE FÜG"
ESERİNİN İNCELENMESİ

Begümhan Gencgönül

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Piyano Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

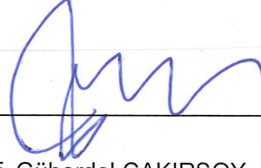
Ankara, 2015

KABUL VE ONAY

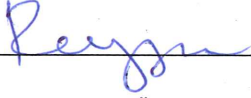
Begümhan GENÇGÖNÜL tarafından hazırlanan "César Franck'ın 'Prelüd, Koral ve Füg' eserinin incelenmesi" başlıklı bu çalışma, 13.04.2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

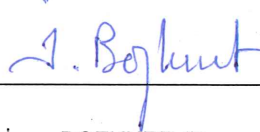
Prof. Binnur EKBER (Başkan)

Prof. Güherdal ÇAKIRSOY

Prof. Reyhan YÜCELEN BAŞARAN

Yrd. Doç. İrem BOZKURT (Danışman)

Yrd. Doç. Oya ÜNLER BAYKA

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- x Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.04.2015

Begümhan Gençgönül

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmamı hazırlarken engin deneyim ve bilgisiyle bana yol gsteren Sn.Prof. Gherdal ÇAKIRSOY'a, Konservatuvar'a girdiğim günden itibaren her an yanımda olup beni destekleyen hocam ve danıőmanım Sn.Yrd.Doç. İrem BOZKURT'a, son olarak da bu süreçte hiçbir yardımdan kaçınmayan sevgili ailem ve arkadaşlarıma teőekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

ÖZET

GENÇGÖNÜL, Begümhan. *César Franck'ın Prelüd, Koral ve Füg eserinin incelenmesi*,

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara, 2015.

19. yüzyılın ikinci yarısında Fransız Müziği'nin önde gelen isimlerinden ve usta orgcularından biri olan César Franck, piyanoda benimsediği org anlayışı ile döneminin en ilgi çekici bestecilerindendir.

Piyano enstrümanı ile org etkisi yarattığı eserleri ile Debussy ve Ravel gibi diğer öncü bestecileri etkiler. Eserlerinde, enstrümantal fikirleri polifonik anlayış ile birleştirerek yoğun bir atmosfer oluşturur.

“Prelüd, Koral ve Füg”, zengin armonik yapısı, piyanonun her türlü imkanının sonuna kadar kullanılması, Franck'ın duyumsal ve dindar kişiliğinden gelen mistik öğeleri sağlam bir form anlayışıyla dengelemesi nedeniyle piyano literatürünün anlaşılması en zor ve değerli eserlerinden biridir.

Bu çalışmada, bestecinin hayatı, eserleri ve içinde bulunduğu kültürel ortamla ilgili bilgi verilmiş, esere adını veren üç form ve tekrarlı biçim ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Son bölümde de eserin form analizi yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Franck, Prelüd, Koral, Füg, Tekrarlı Biçim.

ABSTRACT

GENÇGÖNÜL, Begümhan. *The Examination of the piece 'Prelude, Chorale and Fugue' by César Franck*

Master's Thesis, Ankara, 2015.

César Franck was one of the greatest names of the French Music and also most skilled organ player in the second half of the 19. Century, thus he is one of the most interesting composers of his time considering his insight of organ on piano music.

With his piano works that he created the effect of organ with piano instrument, he influenced other great composers like Debussy and Ravel. In his compositions, he combines his instrumental ideas with his understanding of polyphony and he creates an intense atmosphere.

“Prelude, Chorale and Fugue” has a very rich harmonic structure and uses all the possibilities of the piano instrument has to offer, also being the outcome of Franck’s sensual and religious personality, balancing the mystic facts with a solid sense of form, this piece is one of the hardest and incomprehensible works of piano literature.

In this research, the life of this composer, his works and the cultural environment he was in, it is stated along with the three different forms and cyclic form that generates this piece. In the last part, it is analysis the form of the work.

Key Words

Franck, Prelude, Chorale, Fugue, Cyclic Form.

TERİMLER DİZİNİ

Coda: İtalyanca aslı müzik eserinin sonuna eklenen bir bitiş bölümüdür. (Uluç, 2013, S. 82.)

Kadans: Latince düşmek anlamında gelen 'cadere' sözcüğünden türeyen, müzik cümlesinde melodik ve armonik bir dinlenme veya tamamlanma noktasına varışı anlatan, belli bir formül üzerine kurulmuş kısım. (Sadie, 1994, S.130.)

Koro: Çoksesli bir müzik parçasını söyleyen soprano, alto, tenor ve bas seslerden kurulmuş vokal grup. Yalnız bir tür sestem kurulmuş ya da tek sesli müzik söyleyen ses topluluğuna da koro adı verilmektedir. (Yener, 1983, S. 441.)

Kontrpuan: Armoniyle yakından ilgili olan birden çok sesi birleştirme kurallarının tümüdür. (Yener, 1983, S.441)

Kanon: İki veya daha fazla ses partisinin sıkı imitasyonla duraklamadan birbirlerini nota nota izlemesidir. (Aktüze, 2004, S.277.)

Tonalite: Bir bestede bütün nota ve akorların, bir 'çıkış noktası' notayla ilgilerini düzenleyen sistemlerin bütünüdür. (Yener, 1983, S.454.)

Akor: En az 3 ya da daha çok ayrı sesin bir anda uyum oluşturacak tarzda birlikte duyulmasıdır. (Aktüze, 2004, S.12.)

Sürekli bas: Çok partili bir eserde armoninin temel öğelerini belirtmek amacıyla uygulanan yöntem. Barok dönem boyunca, en kalın ses partisi olan bas çizgisinin notaları üzerinde bulunan rakamlar aracılığıyla akor seslerin belirlenmesi ve seslendirilmesi şeklinde uygulanmıştır. (Say, 2005 S. 444.)

Armonizasyon: Basit anlamda bir melodiyi 3-5 akoru armonileriyle işlemektir. (Aktüze, 2004, S.31.)

Mod: Eski Yunan müzik sisteminden alındığı öne sürülerek, Ortaçağ kilise müziğinde uzun ve kısa nota aralıklarının ilişkisinden geliştirilen, daha sonra da Gregorian şarkılarında uygulanan makamlar. (Aktüze, 2004, S.363.)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Füg temasının prelüd bölümünde gelişi.....	34
Şekil 4.2. Füg temasının koral bölümünde gelişi.....	34
Şekil 4.3. Füg teması.....	34
Şekil 4.4. Prelüd'ün motifi (1.-2. Ölçüler).....	35
Şekil 4.5. B-A-C-H motifi ve Prelüd motifi.....	35
Şekil 4.6. Prelüd'ün ikinci motifi (7.-11. Ölçüler).....	35
Şekil 4.7. Prelüd'ün ikinci motifinin fa# minörden gelişi (15.-17. Ölçüler).....	36
Şekil 4.8. Prelüd'ün ikinci motifinin fa# minörden gelişi (23.-27. Ölçüler).....	36
Şekil 4.9. Prelüd ile Korall arasındaki köprü (55.-57. Ölçüler).....	37
Şekil 4.10. Korall'in girişi (58.-61. Ölçüler).....	37
Şekil 4.11. Korall'in do minörden gelen çan motifi (66.-70. Ölçüler).....	38
Şekil 4.12. Korall'in fa minörden gelen çan motifi (81.-86. Ölçüler).....	38
Şekil 4.13. Korall'in mib minörden gelen çan motifi (101.-110. Ölçüler).....	38
Şekil 4.14. Korall ve Füg arasındaki Ara müziği bölümünün ilk kesiti (116.-120. Ölçüler).....	39
Şekil 4.15. Korall ve Füg arasındaki Ara müziği bölümünün ikinci ve üçüncü kesiti(121.-131. Ölçüler).....	39
Şekil 4.16. Füg teması (156.-166. Ölçüler).....	40
Şekil 4.17. Füg teması ve karşı temanın kontrpuantal gelişleri (175.-189. Ölçüler).....	40
Şekil 4.18. Füg temasının Re Majör ve Sol Majör tonlarında gelişi (190.-201. Ölçüler).....	41

Şekil 4.19. Füg temasının Fortissimo nüansıyla Re majör tonunda gelişi (202.-209. Ölçüler).....	41
Şekil 4.20. Füg temasının ters çevrilmiş hali (214.-222. Ölçüler).....	42
Şekil 4.21. Füg bölümü içerisindeki hareketli armoninin sunulduğu kesit (228.-235. Ölçüler).....	42
Şekil 4.22. Füg içerisinde prelüd yazısının gelişi (285-290. Ölçüler).....	43
Şekil 4.23. Füg içerisinde koraldeki çan motifinin gelişi (309.-315. Ölçüler).....	43
Şekil 4.24.. Koral temasının kanon olarak gelişi (330.-335. Ölçüler).....	44
Şekil 4.25. Füg, koral ve prelüd fikirlerinin aynı anda gelişi (334.-339. Ölçüler).....	44
Şekil 4.26. Fügün Coda'sının ikinci kesiti (351.-355. Ölçüler).....	45

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: César Franck'ın Solo Piyano Eserleri.....	9
Tablo 2: César Franck'ın Org Eserleri.....	10
Tablo 3: César Franck'ın Oda Müziği Eserleri.....	11
Tablo 4: César Franck'ın Senfonik Eserleri.....	12
Tablo 5: César Franck'ın Koro ve Vokal Koral Eserleri.....	12
Tablo 6: César Franck'ın Missaları.....	14
Tablo 7: César Franck'ın Operaları.....	14

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TERİMLER DİZİNİ.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	viii
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. GİRİŞ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.4. YÖNTEM	2
1.4.1. Araştırmanın Modeli.....	2
1.4.2. Verilerin Toplanması.....	2
1.4.3. Evren.....	2
1.4.4. Örneklem.....	2
1.4.5. Sınırlılıklar.....	2
2. BÖLÜM : CÉSAR FRANCK'IN ESERLERİ	
2.1. CÉSAR FRANCK'IN HAYATI.....	3
2.2. ESER LİSTESİ.....	9

2.2.1. Solo Piyano Eserleri.....	9
2.2.2. Org Eserleri.....	10
2.2.3. Oda Müziği Eserleri.....	11
2.2.4. Senfonik Eserleri.....	12
2.2.5. Koro ve Vokal Eserleri.....	12
2.2.6. Missaları.....	14
2.2.7. Operaları.....	14
3. BÖLÜM: PRELÜD, KORAL, FÜG VE TEKRARLI BİÇİM.....	15
3.1. PRELÜD.....	15
3.2. KORAL.....	18
3.3. FÜG.....	23
3.4. TEKRARLI BİÇİM.....	30
4. BÖLÜM: ‘PRELÜD, KORAL VE FÜG’ ESERİNİN İNCELENMESİ.....	31
SONUÇ.....	46
KAYNAKÇA.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	49

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

1711 yılında İtalya'nın Floransa kentinde Bartolommeo Cristofori adlı enstrüman yapımcısı tarafından icat edilen piyano, yüzyıllar boyunca gelişimini tamamlamış, Romantik dönemin en çok tercih edilen enstrümanı haline gelmiştir.

Bu dönemde yaşayan César Franck (1822-1890), Barok dönem bestecisi Johann Sebastian Bach'a¹ ve onun polifonik² anlayışına hayran bir bestecidir. Çocukluğundan beri org müziğine duyduğu ilgi nedeniyle eski formlara yönelmiştir.

Fransız izlenimci çalgı müziğinin önde gelen bestecilerinden olan C.Franck, Fransız müziğinde polifoniye yeniden canlandırmış, daha önce kullanılanlara göre çok daha esnek ve serbest armonik modülasyonlar³ kullanmıştır. (Hughes-Taylor, 1950. S.155)

Piyano için yazdığı '*Prelüd, Koral ve Füg*'; formu, armonik yapısı, Barok dönemi andıran etkileri ile bir başyapıttır. Franck bu eserde, Türkçe'de "tekrarlı biçim" olarak ifade edilen müzik formunu kullanmıştır. Geç romantizmin duygu yoğunluğunu klasik biçim ile birleştirmesi ile C.Franck, Fransız müziğinin önde gelen bestecilerinden biri sayılır. Özgün armonik yapısıyla C.Debussy⁴ ve M.Ravel'i⁵ etkiler.

Yaşadığı dönemde besteci olarak önemi ve değeri anlaşılammış olmasıyla birlikte, öldükten sonra ününün yayılmasıyla hak ettiği yeri kazanmıştır.

¹ Johann Sebastian Bach: 1685-1750 arasında yaşamış Alman besteci ve orgcu.

² Polifoni: Birden çok ses ve melodinin belirli kurallara göre bir araya gelmesi, çok seslilik.

³ Modülasyon: Eser içerisinde var olan tondan, bir süreliğine başka bir tona geçiş.

⁴ Claude Debussy: 1862-1918 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

⁵ Maurice Ravel: 1875-1937 yılları arasında yaşamış Fransız besteci ve piyanist.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

AraŐtirmanın amacı; César Franck'ın "*Prelüd, Koral ve Füg*" eserinin, birbirine bağlı bölümlerinin tek tek incelenerek, Müzik ve Piyano Edebiyatı için önemini ortaya koymak, yorumcular ve öğrenciler için daha iyi anlaşılıp, çalınmasını sağlamaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

César Franck'ın, "*Prelüd, Koral ve Füg*" eseri üzerinde yapılan araŐtirmanın, bu eserle ilgilenen icracı, araŐtırmacı, öğretmen ve öğrenciler için daha iyi kavrama, form yapısını anlama ve bunların sonucunda daha doğru yorumlama için önemli bir referans olacağı düşünölmektedir.

1.4. YÖNTEM

1.4.1. AraŐtirmanın Modeli: Bu araŐtırma betimsel bir çalışma özelliğine sahip olup, kaynak tarama ve analiz yöntemlerinden oluşmaktadır.

1.4.2. Verilerin Toplanması: AraŐtirmanın konusuyla ilgili yazılı kaynaklar incelenmiş, eserin formu analiz edilmiş, veri toplama aracı olarak kaynakçada belirtilen ilgili internet siteleri, makaleler, kitaplar ve müzik ansiklopedilerinden yararlanılmıştır.

1.4.3. Evren: Bu araŐtirmanın evrenini César Franck'ın solo piyano eserleri oluşturmaktadır.

1.4.4. Örneklem: AraŐtirmanın örneklemine Cesar Franck'ın "*Prelüd, Koral ve Füg*" başlıklı piyano eseri oluşturur.

1.4.5. Sınırlılıklar: Yalnızca adı geçen formların detaylı açıklaması ve eserin form analizi yapılmıştır. Teknik ve armonik açılardan detaya girilmemiştir.

2. BÖLÜM

CÉSAR FRANCK'IN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. CÉSAR FRANCK'IN HAYATI:

Belçika doğumlu Fransız besteci César Franck, 10 Aralık 1822'de Belçika'nın Liège kentinde dünyaya gelir. Tam adı César-Auguste-Jean-Guillaume-Hubert Franck olarak geçer.

Annesi Alman, babası ise Belçika-Almanya sınırındandır. Babası banka memurudur.

C.Franck, 8 yaşındayken doğduğu kentteki Krallık Konservatuvarı'na başlar. 12 yaşında, Jules Jalheau'nun⁶ sınıfında eğitim görürken J.N.Hummel'in⁷ eserlerini seslendirmesi üzerine ödül alır.

Daha sonra Brüksel'in çeşitli kentlerinde konserler verir. Konserler C.Franck'ın babasının istediği ölçüde katılım almayınca, daha iyi bir kariyer imkanı bulabilmek için tüm aile 1835 yılında Paris'e yerleşir.

C.Franck, Paris Konservatuvarı'na ilk girişinde kabul edilmez ve 1 yıl boyunca vatandaşlığa kabul belgelerinin sonucunu bekler. Sonunda 4 Ekim 1837'de konservatuvara kabul edilir ve burada P.R.G.Zimmermann⁸ ile piyano çalışmaya başlar. Konservatuvara girdikten sonra herkesi şaşırtır ve pek çok ödül alır. Konservatuvar'da okuduğu yıllarda piyano, keman ve viyolonsel için üç trio⁹ besteler. Başarılarından dolayı konservatuvar müdürü François Cherubini'den¹⁰

⁶ Jules Jalheau: 1798-1862 yılları arasında yaşamış Fransız piyano eğitimci.

⁷ Johann Nepomuk Hummel: 1778-1837 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci ve piyanist.

⁸ Pierre-Joseph-Guillaume Zimmermann: 1785-1853 yılları arasında yaşamış Fransız piyanist ve besteci.

⁹ Trio: Üç çalgı için bestelenmiş eser ya da bu eseri seslendiren üç solo çalgı sanatçısından oluşmuş oda müziği topluluğu.

¹⁰ Luigi Cherubini: 1760-1842 yılları arasında yaşamış İtalyan besteci. Hayatının çoğunu Fransa'da geçirmiş, 1822 yılında Paris Konservatuvarı müdürü olmuştur.

onur ödülü alır. (www.stephenhough.com/writings/album-notes/franck-pianomusic.php)

Paris'te yaşadığı dönemde Anton Reicha¹¹ ile tanışır ve iyi füg yazmayı ondan öğrenir. *Rédemption* ve *Les Béatitudes* adlı dini eserlerinde bu bestecinin etkileri açık şekilde görülmektedir. A.Reicha, tanışmalarından kısa süre sonra ölür.

Bu yoğun eğitim hayatının yanında, ek olarak öğrenci yetiştirmeye başlar. Eğitimciliği ve performansları ile Paris'te şöhreti gitgide yayılır. 1840 yılında konservatuvarda François Benoist'in¹² org sınıfına katılmaya karar verir ve çalışmalarını büyük bir ilgiyle sürdürür.

C.Franck'ın babası, oğlunun gelişiminin sadece konservatuvar içinde kalmasından memnun değildir ve bütün bu sorumlulukların arasında Belçika'da konser turneleri de ayarlamaya çalışır. 1842 yılının Nisan ayında Roma ödülü için hazırlıklar yapan C.Franck, babasının isteği üzerine Belçika'ya taşınmak zorunda kalır. Bu Belçika seyahati, Franz Liszt¹³ ile tanışmasına vesile olur. F.Liszt, C.Franck'ın stilini dinlediği bir konser sonrası onu J.S.Bach'a benzeter. Tanışmaları sonrası, C.Franck'ın okul döneminde yazdığı triolardan çok etkilenen F.Liszt, ona eserleri hakkında birkaç tavsiyede bulunur. Bu triolar 1843'te yayımlanır.

Belçika'da verdiği konserlerde başarı sağlayamayan C.Franck, daha sonra yine babasının isteği üzerine Paris'e taşınır. 1844 yılında Paris'e dönüşünün ardından özel dersler ve konserlerle dolu bu yoğun süreç, C.Franck'ın sağlık sorunları yaşamasına neden olur. 1843 yılının yaz aylarında tasarladığı ilk oratoryosu *Ruth*, bu rahatsızlıklar yüzünden 1845'e kadar tamamlanamaz. Bir yıl sonra seslendirilen *Ruth* oratoryosunun ilk gösterimi başarısız olur.

¹¹ Anton Reicha: 1770-1836 yılları arasında yaşamış Bohemya asıllı Fransız besteci.

¹² François Benoist: 1794-1878 yılları arasında yaşamış Fransız orgcu ve besteci.

¹³ Franz Liszt: 1811-1886 yılları arasında yaşamış Macar piyanist, besteci, şef.

Bu tür aksaklıklardan sonra zamanının çoğunu, anne ve babası Comédie-Française'de¹⁴ oyuncu olan, öğrencisi Félicité Saillot (1824 – 1918) ile geçirmek ona iyi gelir. 1846 yılında Félicité ile nişanlanırlar.

Tiyatroda Desmousseaux takma adını kullanan Félicité'nin renkli ve sıcak ailesi, C.Franck'ın ev hayatından uzaklaşması için bir kaçış yolu olur. Onlarla beraber Comédie-Française'de küçük oyunlara katılır ve hatta dans etmeyi bile öğrenir. Fakat C.Franck'ın babası bu birleşmeye onun piyanist kariyerine zarar vereceğini düşündüğü için karşıdır. Sessiz, sakin geçen nişanlılık dönemi sırasında C.Franck, *Ce qu'on entend sur la montagne* senfonik şiirini yazar.

1847'de orgcu olarak başladığı Notre Dame de Lorette'deki¹⁵ işine ek olarak, geçimini sağlayabilmek için ders vermeye, çeşitli okullarda ve dini kurumlarda çalışmaya başlar.

Desmousseaux ailesinin verdiği destek ve cesaret ile 22 Şubat 1848'de Félicité ve C.Franck evlenir. Bu yıl, Avrupa'da sanayi devriminden sonra halk tarafından çıkarılan ayaklanmaların ve C.Franck'ın özgürlüğe kavuşmasının yılıdır. *Le valet de ferme* operası evliliğinin ilk yıllarının ürünüdür. Besteci, orgcu, öğretmen, iyi bir eş olarak hayatına devam eder.

1858 yılının başlarında yapımı yeni tamamlanan Sainte-Clotilde¹⁶ bazilikasına¹⁷ atanması ile C.Franck'ın yeni kariyeri başlar. Burada ünlü Fransız org yapımcısı Cavaillé-Coll'un enstrümanıyla çalışmaktadır. C.Franck, 1858 yılından itibaren, ömrünün 40 senesini Sainte-Clotilde bazilikasının koro şefliğini ve orgculuğunu yaparak geçirir.

Bazilikadaki ayinlerin sonuna eklediği, doğaçlamalar¹⁸ ile kısa zamanda halkın dikkatini çeker ve gitgide ünü yayılır. Doğaçlama yeteneği o kadar gelişmiştir ki,

¹⁴ Comédie-Française: Fransız devlet tiyatrosu.

¹⁵ Notre Dame de Lorette: Fransa'da bulunan dünyanın en büyük askeri kilisesi.

¹⁶ Sainte-Clotilde: Paris'te bulunan gotik tarzda yapılmış bazilika.

¹⁷ Bazilika: İçi; ortadaki yüksek, yanlardakiler daha alçak olmak üzere iki sıra sütunla üç salona ayrılmış dikdörtgen biçimindeki büyük kilise.

¹⁸ Doğaçlama: Müziği hazırlıksız olarak içe doğduğu gibi hem yaratma hem de yorumlama sanatı.

orgun başına oturduğu zaman saatlerce çalabilir. Bu doğaçlamalar sayesinde ilk büyük eseri olan, org için yazdığı *6 Parça* adlı eseri yayımlanır. Franz Liszt, bu eserin, J.S.Bach'ın başlıca eserleri arasında yer alabileceğini vurgulamıştır.

1870 yılında patlak veren Fransa-Prusya Savaşı¹⁹ boyunca, uzun zamandır üzerinde düşündüğü *Les Béatitudes* oratoryosu üzerinde çalışır.

1871 yılında konservatuvarda öğretmenlik yaptığı dönemde, bazı fikirlerini çecresinde toplanan bir grup öğrenciye açıklar. Bu sayede, 19. yüzyılın “*La Bande à Franck (Franck Takımı)*” adlı fenomen öğrenci topluluğu oluşmaya başlar. Birçok önemli isimi barındıran bu grup, 19. yüzyıl Fransız kültürünün temellerini atar ve C.Debussy'nin²⁰ etrafında toplanan modernist bestecilere karşı bir hareket başlatır. Bu grupta Henri Duparc,²¹ Arthur Coquard,²² Gabriel Fauré,²³ Camille Saint-Saëns,²⁴ Théodore Dubois,²⁵ Ernest Chausson,²⁶ Vincent D'Indy,²⁷ Guy Ropartz,²⁸ Guillaume Lekeu²⁹ gibi daha birçok isim yer alır.

Bu isimler arasından Duparc, sonraki dönemlerde kendini bu grubun lideri olarak ilan eder ve Albert Cahen'i³⁰ de grup içine alır. Franck Takımı'nın ortak amacı C.Franck'ın eserlerini yaymaktır.

¹⁹ Fransa-Prusya Savaşı: 1870-71 yılları arasında Fransız İkinci İmparatorluğu ile Prusya Krallığı arasında yapılan savaş.

²⁰ Claude Debussy: 1862-1918 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

²¹ Henri Duparc: 1848-1933 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

²² Arthur Coquard: 1846-1910 yılları arasında yaşamış Fransız besteci ve eleştirmen.

²³ Gabriel Fauré: 1845-1924 yılları arasında yaşamış Fransız besteci, orgcu ve piyanist.

²⁴ Camille Saint-Saëns: 1835-1921 yılları arasında yaşamış Fransız besteci, şef, orgcu ve piyanist.

²⁵ Théodore Dubois: 1837-1924 yılları arasında yaşamış Fransız besteci ve orgcu.

²⁶ Ernest Chausson: 1855-1899 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

²⁷ Vincent D'Indy: 1851-1931 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

²⁸ Guy Ropartz: 1864-1955 yılları arasında yaşamış Fransız besteci ve şef.

²⁹ Guillaume Lekeu: 1870-1894 yılları arasında yaşamış Belçikalı besteci.

³⁰ Albert Cahen: 1846-1902 arasında yaşamış Fransız besteci.

15 Ekim 1871'de *Ruth* operasını, üzerinde bazı değişiklikler yaparak sahneye koyar. Halkın beğenisini kazanan eser büyük başarı elde eder.

C.Franck'ı tanıtmak amacıyla grup üyeleri, Société Nationale de Musique³¹ adlı kurum ile irtibata geçerek, 25 Kasım 1871'de C.Franck'ın *Op.1 triosunun* seslendirilmesini sağlarlar.

1 Şubat 1872'de hocası F.Benoist, konservatuvardaki org öğretmenliğinden emekli olur ve yerine C.Franck atanır. 1872 yılının Ekim ayında Vincent D'Indy, C.Franck'ın org sınıfı öğrencisi olur. C.Franck, bu atamadan sonra Fransız vatandaşlığına başvurmaya karar verir.

C.Franck, Çok mütevazı bir yapıya sahiptir. Öğrencileri ona büyük hayranlık besler ve "*Pater Seraphicus*" (melek baba) adını takarlar. (<http://www.rcmg.org/2013/ignat-solzhenitsyn-program-notes/>)

Konservatuvardaki eğitimliği sırasında, C.Debussy'e piyanoda armoni dersleri verir.

Bütün bu yoğun çalışma planının yanında Société'de yapılan neredeyse tüm toplantılara katılmaya çalışır ve burada yeni eserlerini grup üyelerine tanıtır. Pazartesi toplantıları, C.Saint-Saëns'in evinde gerçekleşir, birbirlerine son eserlerini sunarak, uzun süren konuşmalar yaparlar.

10 Nisan 1873'te ise *Rédemption (Kurtarma)* adlı yeni oratoryosu seslendirilir. Fakat notaların kopyalanmasındaki hatalar nedeniyle, eser yeteri kadar iyi sonuç alamaz.

C.Franck, bu olaydan sonra kendine olan güvenini kaybeder. Fakat öğrencileri H.Duparc ve V.D'Indy, eseri yeniden şekillendirerek bestecinin arkasında dururlar. Yeniden gözden geçirilen eser halk ve eleştirmenlerin beğenisini kazanır ama bu başarı ne yazık ki bestecinin ölümünden 6 yıl sonra gelir.

15 Kasım 1874'te Richard Wagner'in³² *Tristan ve Isolde* operasının prelüdünü dinler. Eserin uyandırdığı etki, *Les Eolides* senfonik şiiri başta olmak üzere, org

³¹ Société Nationale de Musique: 25 Şubat 1821'de kurulan, genç bestecilerin eserlerini tanıtmasına ön ayak olan kurum. Milli Müzik Kurumu Derneği.

ve orkestra eserlerinde açıkça görülmektedir. Les Eolides'in temaları, Tristan'ın kromatizminden³³ izler taşır. Fakat Wagner etkisi dolayısıyla, halk bu esere yeterli ilgiyi göstermez.

1880 yılının Ocak ayında seslendirilen *Piyanolu Kenteti* dinleyiciler tarafından çok beğenilir. Bu başarı sonucu C.Franck, sonunda uzun zamandır hak ettiği takdiri almaya başlar. *Piyanolu kentet* ve *Les Djinnns* senfonik şiiri sayesinde piyanoya daha önce gençliğinde duymadığı ilgi alevlenir. Bu ilginin sonucunda *Prelüd, Koral ve Füg*'ün temelleri atılmış olur.

Erken dönem eserleriyle pek ilgi göremeyen C.Franck, bestecilik yaşamındaki önemli tanınmışlığını 50 yaşından sonraki eserleri ile yapar. *Piyanolu Kenteti, Senfonik Varyasyonları, Rébecca* ve *Hulda* oratoryoları, *Les Djinnns* senfonik şiiri ve *Prelüd, Koral ve Füg* başlıklı piyano eseri bu dönemde yazılır.

6 Ağustos 1885'te Légion d'Honneur³⁴ ile ödüllendirilir ve bir yıl sonra Société Nationale'nin başkanı olarak seçilir.

1886 yılında *keman sonatını*, 1887 yılında ise *Prelüd, Arya ve Final* adlı eserini yazar. Yine 1887'de *Ghiselleto* operasının orkestrasyonunu tamamlama görevini öğrencisi Guillaume Lekeu'a bırakır.

1890 yılının yaz aylarında başladığı org için *L'Organiste* adlı son eseri, 91 parçadan oluşan bir albüm olarak tasarlanmış fakat bestecinin sağlık problemleri dolayısıyla 59 parça olarak kalmıştır.

Sainte-Clotilde bazilikasına giderken trafik kazası geçirir ve buna bağlı olarak akciğerlerinde hasar oluşur. 8 Kasım 1890'da Paris'te ölür. Cenaze töreni sevenlerinin katılımıyla iki gün sonra yapılır.

Montparnasse mezarlığındaki³⁵ mezarında, büyük heykeltıraş A.Rodin³⁶ tarafından yapılmış portresi vardır.

³² Richard Wagner: 1813-1883 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

³³ Kromatizm: Yarım seslerin sırasıyla gelişim göstermesine kromatik dizi denir. Kompozisyonda kromatik diziyi kullanmak kromatizmdir.

³⁴ Légion D'Honneur: Napoléon Bonaparte'in imzaladığı bir kanun ile oluşturulmuş Fransız nişanıdır.

Kaynaklar: (Sadie, 1980) (Selanik, 1996, S.228) (Schoenberg, 1997) (<http://www.uh.edu/~tkoozin/projects/hitomi/Franck.html>)

2.2. ESER LİSTESİ

M ile adlandırılan numaralar Wilhelm Mohr'un kataloğundan alınmıştır.

2.2.1. Solo Piyano Eserleri:

Tablo 1. César Franck'ın Solo Piyano Eserleri:

Eglogue (op. 3)	
Premier Grand Caprice (op.5)	
Ballade (op.9)	
Prelüd, Füg ve Varyasyon (op.18) (esas olarak org için yazılır)	
Prelüd, Koral ve Füg (op.21)	1884
Danse lente	1885
Prelüd, Arya ve Final (op.23)	1887

2.2.2. Org Eserleri:

Tablo 2. César Franck'ın Org Eserleri:

Andantino Sol minör (tamamlanmamış)	1857
-------------------------------------	------

³⁵ Montparnasse Mezarlığı: Paris'in Montparnasse semtinde yer alan mezarlıktır.

³⁶ François-Auguste Rodin: 1840-1917 yılları arasında yaşamış Fransız heykeltıraş.

Trois Antiennes (tamamlanmamış)	1859
44 Küçük Parça (tamamlanmamış)	1858-1863
6 parça <ul style="list-style-type: none"> - Do Majör Fantezi (op.16) - Fa# minör Grand Pièce Symphonique (op.17) - Si minör Prelüd, Füg ve Varyasyon (op.18) - Mi Majör Pastoral (op.19) - Do# minör Prière (op.20) - Sib Majör Final 	1868
3 parça (tamamlanmamış) <ul style="list-style-type: none"> - La Majör Fantezi - Si Majör Cantabile - Si minör Pièce héroïque 	1878
Andantino (tamamlanmamış)	1889
3 koral <ul style="list-style-type: none"> - Mi Majör Koral (M.38) - Si minör Koral (M.39) - La minör Koral (M.40) 	1890
L'Organiste: tamamlanmamış olan bu koleksiyon; 59 parçadan oluşur.	1889-1890

2.2.3. Oda Müziği Eserleri:

Tablo 3. César Franck'ın Oda Müziği Eserleri:

Piyano, keman ve viyolonsel için Piyanolu Trio Op.1 & Op. 2 - Op.1 no.1 Fa# minör (M.1) - Op.1 no.2 "Trio de salon" (M. 2) - Op.1 no.3 (M.3) - Op.2 (M.4)	1840
Andantino Quietoso, Mib minör, piyano ve keman için (M.5) (op.6)	
Grand Duo, piyano ve keman için concertante, Sib Majör (M.6) (op.14) (Dalayrac'ın Gulistan'ından bir motifi üzerine)	
Fa minör Piyanolu Kentet (M.7)	1878-79
La Majör Keman Sonatı (piyano ve keman için) (M.8)	1886
Re Majör Yaylı Dörtlüsü (M. 9)	1889-90

2.2.4. Senfonik Eserleri:

Tablo 4. César Franck'ın Senfonik Eserleri:

Les Éolides (senfonik şiir) (M.43)	1876
Le Chasseur maudit (senfonik şiir) (M. 44)	1882

Les Djinns (piyano ve orkestra için senfonik şiir) (M.45)	1884
Senfonik Varyasyonlar (piyano ve orkestra için) (M.46)	1885
Psyché (orkestra ve koro için senfonik şiir) (M.47)	1886-88
Re minör Senfoni (M. 48)	1886-88
Rédemption (soprano, koro ve orkestra için senfonik şiir) (M. 52)	1872
Ce qu'on entend sur la montagne (Victor Hugo için senfonik şiir) (op. Posth.)	1845-87

2.2.5. Koro ve Vokal Eserleri:

Tablo 5. César Franck'ın Koro ve Vokal Eserleri:

Ruth (solistler, koro ve orkestra için oratoryo) (M. 51)	
Les Béatitudes (koro, solistler ve orkestra için oratoryo) (M. 53)	1881
Rebecca (solistler, koro ve orkestra için kantat) (söz: Paul Collin) (M. 54)	1880-1881
3 Kantat (tamamlanmamış) <ul style="list-style-type: none"> - Cantique de Moïse (1881) - Plainte des Israélites (1865) - La tour de Babel (1865) 	
Alleluia! (3 vokal, org ve orkestra için. M. Du Pasquier'in şiiri üzerine yazılır.)	
Quae est ista (offertorium)	1871
Les Sept Paroles du Christ sur la Croix (oratoryo)	(yayımlanmamış)

Ave Maria (soprano, bas ve org için ilahi) (M.57)	1865
<i>Tantum ergo</i> (bas, koro ve org için ilahi) (M.58)	1865
Le garde d'honneur (solistler, kadın korosu ve org için ilahi) (M.60)	
Panis Angelicus (vokal, arp, çello ve org için) (M.61)	1872
Dextera Domini (soprano, tenor, bas ve orkestra için kilise müziği) (M.65)	1871
Domine non secundum (soprano, tenor, bas ve org için kantat) (M.66)	1871
Veni creator (tenor, bas ve org için ilahi) (M.68)	1872
Souvenance (şan ve piyano için şarkı) (M.70)	1842-43
<i>Ninon</i> (şan ve piyano için şarkı) (M.71)	1851
L'émir de Bengador (şan ve piyano için şarkı) (M.72)	1842-43
Le sylphe (solist, viyolonsel ve piyano için şarkı) (M.73)	1842-43
Robin Gray (solist ve piyano için şarkı) (M.74)	1842-43
Aimer (solist ve piyano için şarkı) (M.76)	1849
Paris (vokal ve orkestra için ağıt) 1870) (M.79)	1870
Le mariage des roses (solist ve piyano için şarkı) (M.80)	1871
Roses et papillons (solist ve piyano için şarkı) (M.81)	1860
Passez, passez toujours (solist ve piyano için şarkı) (M.82)	1860
Lied (solist ve piyano için) (M.83)	1873
Le vase brisé (solist ve piyano için şarkı) (M.84)	1879
Nocturne (solist ve piyano için şarkı) (M.85)	1884
Psalm 150 (SATB ve org için) (op.69)	1883

2.2.6. Missaları:

Tablo 6. César Franck'ın Missaları:

Messe solennelle (M. 59)	1858
Messe à trois voix (M. 61a) (op.12)	1860

2.2.7. Operaları:

Tablo 7. César Franck'ın Operaları:

Stradella (tamamlanmamış)	1841
Le Valet de ferme (tamamlanmamış)	1851-53
Hulda (M.49)	1882-85
Ghiselle (M.50)	1889

Kaynaklar:

(http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_compositions_by_C%C3%A9sar_Franck_by_genre)

3.BÖLÜM

PRELÜD, KORAL, FÜG VE TEKRARLI BİÇİM

3.1. PRELÜD:

Latince *Praeludere*, ön çalış anlamına gelir. Almanca *Praeludium* ya da *Vorspiel*, İtalyanca ve İspanyolca *Preludio*, İngilizce *Prelude* terimleriyle ifade edilir. (SAY,2005. S.436) Latince *Praeambulum* terimi seyircinin ilgisini çekmek ve konuyu tanıtmak için kullanılır.

Prelüd, ardından gelecek büyük çaplı bir yapıtın atmosferini ve tonunu önceden sunmak için kullanılan ön müziktir. Enstrümantal bir form olan prelüd, içinde doğaçlama barındırabilir. Fransızca *Préluder* ve Almanca *Praludieren* kelimeleri doğaçlama anlamına gelir.

Rönesans'ta ilk örnekleri görülen prelüd, giriş parçası özelliğindedir. En eski prelüdlar org için vokal müziği tanıtmak amacıyla, daha sonraki prelüdlar ise genelde lut³⁷ için yazılır. Enstrümanın akordunu kontrol etmek, tonunun kalitesini ölçmek, icracının parmaklarını enstrümana alıştırmasını sağlamak amacıyla yazılan prelüdlar, doğaçlamanın yaygınlaşmasına ön ayak olur.

Geçmişten günümüze gelen en eski prelüdlar org için yazılmış 5 *praeambula*'dır. Bu bol süslemeli yapıya sahip praeambulaların her biri doğaçlama yapan sağ el, buna sade bir şekilde eşlik eden sol el ve pedaldan oluşur.

15. yüzyılda yazılmış prelüdlar, genellikle bol süslemeli pasajlar içerir ve hangi tonda yazılmışsa o tonun adını alırlar. Bu özellikler doğaçlamalı yapıdan düzenli forma girmeye başlayan 16. yüzyıl prelüdlarının ilk halleridir.

³⁷ Lut: Mızrapla çalınan, gövdesi uttan küçük bir Batı müziği çalgısı.

16. yüzyıldan itibaren praeludium kelimesinin Güney Almanya'da yaygınlığı azalmaya başlar. İtalya ve İspanya'da prelüd benzeri parçalar, Intonazione, Intrada, Ricercare, Toccata adlarıyla anılır.

Heinrich Scheidemann'ın³⁸ praeambula'ları serbest bir giriş bölümüyle başlar, fugal bir orta bölümle devam edip, serbest bir kapanış bölümüyle sona erer. Dietrich Buxtehude³⁹ uzun ve bol bölümlü praeludia'lar yazmayı tercih eder. Bu praeludia'ların serbest bölümleri virtüöz pasajlar içerir. Bunlar Protestan ayinlerinden önce ve sonra sunulan bir çeşit doğaçlamalardır.

17. yüzyılda prelüdlar özellikle lut ile seslendirilir. Lut, viol⁴⁰ ve klavsen⁴¹ için yazılan eserlerde, ölçü çizgilerinde bir serbestlik dikkat çeker.

Fransa'da bu yazı stilini org için yazılan polifonik prelüd devam ettirir. Polifonik prelüdlar; gamı⁴² anımsatan, yavaş tempolu, majör 7'li, 9'lu ve artık 5'li gibi disonansların kullanıldığı kadanslardan oluşan doğaçlama parçalardır. (Sadie, 1980.)

Barok dönemde çoğunlukla lavta, org ve çembalo için yazılan prelüdlar, Arcangelo Corelli⁴³ ve J.S.Bach gibi besteciler tarafından sonat ve süitlerde kullanılır. Corelli sonatlarını Preludio ile başlatır. (SAY, 2005. S.436)

J.S.Bach'ın yazdığı prelüdlar; besteleme kalitesi, karakteristik özellikleri ve yazılı ilk kaynaklardan olması ile zirveye ulaşır. Tonalitenin gelişmesi, prelüdların majör ve minör 24 tonda yazılma alışkanlığının yayılmasını sağlar.

J.S.Bach, 24 tonun hepsini kullanan ilk bestecidir. J.S.Bach'ın, "İyi Ayarlanmış Klavye" adlı iki ciltlik koleksiyonu, tonal sistemi vurgulamak üzere, her tonda ayrı ayrı yazılmış prelüdlarini takip eden füglerden oluşur.

³⁸ Heinrich Scheidemann: 1595-1663 yılları arasında yaşamış Alman orgcu ve besteci.

³⁹ Dietrich Buxtehude: 1637-1707 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

⁴⁰ Viol: İlk olarak 15. yüzyılda İspanya'da ortaya çıkan yaylı bir enstrüman.

⁴¹ Klavsen: Piyanonun atası olan klavyeli bir çalgı.

⁴² Gam: Belirli bir kalıpta dizilen notalar topluluğu.

⁴³ Arcangelo Corelli: 1653-1710 yılları arasında yaşamış İtalyan besteci ve kemancı.

18. yüzyılda klavyeli çalgılarda prelüd ve füg yazımı, daha çok J.S.Bach'ın öğrencileri ve Viyana'daki Johann Georg Albrechtsberger⁴⁴ ile devamlılığını sürdürür.

Wolfgang Amadeus Mozart'ın⁴⁵ 1778'de yazdığı bir mektupta iki tip prelüdden söz eder; bir tanesi, tondan tona modülasyon yapılarak yazılır. Diğeri ise doğaçlama ile yazılmış serbest yapıdadır. İkinci tip prelüdlere genelde arpejli pasajlar içerir ve tüm klavyeyi kaplayan bir yapıdadır.

19. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan eski müziğe ilgi, unutulmuş formların yeniden canlanmasını sağlar. Felix Mendelssohn Bartholdy'nin⁴⁶ *6 Prelüd ve Fügü*, Franz Liszt'in *B-A-C-H üzerine Prelüd ve Fügü*, Johannes Brahms'ın⁴⁷ org için *2 Prelüd ve Fügü*, César Franck'ın *Prelüd, Koral ve Fügü*, Max Reger'in⁴⁸ keman için *Prelüd-Fügü*, J.S.Bach'ın etkisini sürdürüldüğü prelüdlere arasında yer alır.

Tipik Romantik dönem prelüdlere arasında, J.N.Hummel'in *24 Prelüdü* ve ondan yirmi yıl sonra yayımlanan Frédéric Chopin'in⁴⁹ *24 Prelüdü* gösterilebilir. F.Chopin'in prelüdlereinden bazıları nükteli şekilde kısa, bazıları ise çok uzun ve dramatiktir.

Alexander Skriabin,⁵⁰ Karol Szymanowski,⁵¹ Sergei Rakhmaninov,⁵² Claude Debussy, Dmitri Kabalevski,⁵³ Georg Antheil,⁵⁴ George Gershwin,⁵⁵ Olivier

⁴⁴ Johann Georg Albrechtsberger: 1736-1809 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

⁴⁵ Wolfgang Amadeus Mozart: 1756-1791 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

⁴⁶ Felix Mendelssohn Bartholdy: 1809-1847 yılları arasında yaşamış Alman besteci, piyanist, orgcu ve şef.

⁴⁷ Johannes Brahms: 1833-1897 yılları arasında yaşamış Alman besteci, piyanist ve şef.

⁴⁸ Max Reger: 1873-1916 yılları arasında yaşamış Alman besteci, piyanist, orgcu ve şef.

⁴⁹ Frédéric Chopin: 1810-1849 yılları arasında yaşamış Polonyalı besteci ve piyanist.

⁵⁰ Alexander Skriabin: 1872-1915 yılları arasında yaşamış Rus besteci ve piyanist.

⁵¹ Karol Szymanowski: 1882-1937 yılları arasında yaşamış Polonyalı besteci.

⁵² Sergei Rakhmaninov: 1873-1943 yılları arasında yaşamış Rus besteci, şef ve piyanist.

⁵³ Dmitri Kabalevsky: 1904-1987 yılları arasında yaşamış Rus besteci.

⁵⁴ Georg Antheil: 1900-1959 yılları arasında yaşamış Amerikalı besteci ve piyanist.

⁵⁵ George Gershwin: 1898-1937 yılları arasında yaşamış Amerikalı besteci ve piyanist.

Messiaen,⁵⁶ Alberto Ginastera,⁵⁷ Giacinto Scelsi,⁵⁸ ve Bohuslav Martinů⁵⁹ gibi besteciler ise caz, halk müziği ve dans unsurlarının işlendiği küçük parçalardan oluşan sade prelüdlere yazarlar.

Arnold Schoenberg'in⁶⁰ *Koro ve Orkestra için Prelüd*'ü, 20. yüzyılda yazılan ve Barok stilde olmayan nadir prelüdlere dendir. Bu eser asıl olarak bestecinin süitinin ilk bölümü olarak tasarlanmıştır.

20. yüzyıldaki diğer prelüd örnekleri; John Cage'in⁶¹ (1912-1992) düzenlenmiş (prepared) piyano için *Prelude for Meditation*'u ve Branimir Sakaç'ın⁶² *Aleatory Prelude*'ü olarak gösterilebilir. (Sadie, 1980.)

3.2. KORAL:

İtalyanca *Corale*, Almanca *Choral*, Fransızca *Plainchant*, İngilizce *Plainsong* terimleriyle ifade edilir.

“Yunanca ‘choros’ toplu dans anlamına gelir. Ancak, koral sözcüğünün herhangi bir dansla alakası yoktur. Latince ‘cantus koralis’ ise koro şarkısı anlamındadır.” (SAY, 2004. s.306)

Koral, Alman protestan kilise ibadetinde kullanılan ilahidir.⁶³ Çoğunlukla koro için yazılan bu dini parçalar, enstrümantal ve orkestral eserlerde de görülür. Genellikle belirgin form ve stil özellikleri vardır. Bunlar; basit dil, kafiyeli mısra, şiirsel ve müzikal yapı, kolay söylenebilir melodi olarak belirtilebilir.

⁵⁶ Olivier Messiaen: 1908-1992 yılları arasında yaşamış Fransız besteci ve orgcu.

⁵⁷ Alberto Ginastera: 1916-1983 yılları arasında yaşamış Arjantinli besteci.

⁵⁸ Giacinto Scelsi: 1905-1988 yılları arasında yaşamış İtalyan besteci.

⁵⁹ Bohuslav Martinů: 1890-1959 yılları arasında yaşamış Çek asıllı Amerikalı besteci.

⁶⁰ Arnold Franz Walter Schoenberg: 1874-1951 yılları arasında yaşamış Avusturya-Macaristanlı besteci. 1941 yılında Amerikan vatandaşı olduktan sonra ismini Schenberg olarak değiştirir.

⁶¹ John Cage: 1912-1992 yılları arasında yaşamış Amerikalı besteci.

⁶² Branimir Sakaç: 1918-1979 yılları arasında yaşamış Hırvat besteci.

⁶³ İlahi: Kaynağı dini ezgi olan parçalar.

Reformasyon⁶⁴ döneminden itibaren koral terimi; koral prelüd, koral motet ve koral kantat gibi birçok kompozisyon formuna hammadde oluşturmuştur.

Reformasyonun ilk on yılı boyunca Martin Luther⁶⁵ ve çağdaşları; Geistlichelieder, Psalmen, Christlichelieder, Geistlichegesänge, Kirchengesänge gibi terimleri zamanın ilahilerini ifade etmek için kullanır. O dönemde koral, günlük kilise ilahisi anlamında kullanılan cemaatin tek sesli şarkı söylemesini ifade eder.

Modern Almanca'da '*Choral*', genellikle sadece bir melodi veya basit bir yapı anlamına gelirken, '*Kirchenlieder*' hem ilahi hem de metin ve melodi anlamına gelmektedir.

Modern İngilizcede ise '*Chorale*' ilahiye oluşturan metin ve melodi gibi tüm unsurları ya da sadece melodiyi ifade etmekte kullanılır.

Erken Hristiyanlık döneminde ayinlerde aktif rol oynayan cemaat; özellikle Ambrosian ezgilerine⁶⁶ dahil edilmeye çalışılır.

6. yüzyıldan itibaren ayinlerde söylenen ilahiler, koro şefi ve koro tarafından sunulmaya başlar. (Sadie, 1980)

7. yüzyılda ise simetrik ölçülerde yazılan koraller aralarında uzun duraklar bulunan, ilahi benzeri tek sesli koro şarkıları biçimidir.

Formu AB AB BCDEF şeklindedir. (SAY, 2004. S.306)

Ortaçağdan itibaren meşhur Latin ezgisi '*Kyrieleison*' temel ayin ezgilerinden biri haline gelir. Daha sonra ise bu ezgi yerel şarkılarla genişletilmiştir. Bu türün günümüze kadar gelen en eski örneği, 9. Yüzyılda eski Almanca yazılmış '*Freisinger Petrushymnus*'tur.

⁶⁴ Reformasyon (Dini Reform): 15. ve 16. yüzyıllarda görüş değişiklikleri sonucu, kilisenin devlet yönetiminden ayrı dinsel faaliyet göstermesine neden olan dini reformdur. Bu reform sonucu dini otorite hemen hemen bugünkü biçimini alır.

⁶⁵ Martin Luther: 1483-1546 yılları arasında yaşamış Protestanlığı yayan keşiş.

⁶⁶ Ambrosian ezgileri: Roma Katolik kilisesi şarkıları.

9. yüzyıl ve 1500'ler arasında genellikle Alman ezgilerini esas alan koraller yazılır.

12. yüzyıldan itibaren ayin ezgilerinin kesin formları geliştirilir ve Latince şarkılar Almancaya çevrilerek söylenmeye başlanır. Gregorian ezgileri⁶⁷ bu dönemde yaygınlaşır ve Protestan korallerinde sıkça kullanılmaya başlar.

Ortaçağın geç dönemlerinde bu çevirme zorunluluğu daha serbest bir hal alır ve orijinal Latince ezgiler duyulmaya başlar. Bu yüzden Alman şiirlerinde 'Kyrieleison' yerine 'Leise' başlığı kullanılarak aradaki dil farkı belli edilmeye çalışılır. Birçok Leise, dört sestem oluşur. En önemli Leise'ler Alman ayin kitaplarıyla günümüze ulaşır. En çok kullanılan Leise'lerin ortak özelliği Mixolydian modunda⁶⁸ olmalarıdır.

Martin Luther reformları sırasında koral, kilisenin temel parçası haline gelir. Kilise, ayin sırasında kader ve tanrı ile ilgili ifadeleri duyurmaya başlar. Cemaatin de ayinde yer almasını sağlayarak sözlerin öğrenilmesi amaçlanır. Birçok M.Luther koralı, Protestan kilisesinde kullanılır ve genelde dört seslidir.

1523-1524 yılları arasında M.Luther 24 koral yazar. Bu koraller Latince'den Almanca'ya çeviriler, Alman halk şarkıları, Troubadour ve Minnesinger⁶⁹ ezgileri içeren, şiirsel, kısa ve tek heceli yazılardır. M.Luther kendi şiirlerine daha önceden var olan melodileri adapte eder ve çoğunlukla polifonik bir yapıda yazar. Esas melodi tenor partisinde duyurulurken diğer partiler ona paralel şekilde eşlik ederler.

M.Luther'in bu devrimlerinden sonra yazılan birçok koral "*Wittenberg Koralleri*" adı altında toplanır ve bu koraller günümüzde hala kullanılmaktadır.

1500'lerin başlarında Michael Weisse⁷⁰ tarafından yayımlanan "*Bohemian Brethren*" adlı koleksiyon, ilk Alman ayin kitabıdır. O zamana kadar yayımlanan en geniş ayin kitabı olan Bohemian Brethren, 157 koralden oluşur. Bu

⁶⁷ Gregorian ezgileri: Roma Katolik kilisesi ayin ezgileri.

⁶⁸ Mixolydian modu: Ortaçağ kilise modu.

⁶⁹ Troubadour ve Minnesinger: Ortaçağ gezgin müzisyenlerine verilen ad.

⁷⁰ Michael Weisse: 1488-1534 yılları arasında yaşamış Alman ayin yazarı.

koleksiyonun repertuarı Wittenberg korallerinden farklı olarak genellikle Gregorian ezgilerini temel alır ve ciddi bir yapısı vardır. J.S.Bach, eserlerinde Bohemian Brethren'den ezgiler kullanmıştır.

1599 yılında Philipp Nicolai'nin⁷¹ yazdığı şiirsel ve mistik koraller, modern majör-minör tonlarında yazılmış, Alman koralleri arasında büyük farklılık yaratmıştır.

17. yüzyıl başlarında yeni koral melodilerinin üretilmesinden çok, esas melodinin tenor partisinden alınıp dört sesli armoni kurallarının kullanılmaya başlaması dikkat çeker. Bu tekniğin ilk örneklerinden Lucas Osiander'in⁷² koralleri, esas sesin altına yazılmış, dört sesli bir koro eşliği içerir.

17. yüzyılın başlarından itibaren, koral şiirleri profesyonel şairler tarafından yazılır. Bu şiirlerin armonizasyonları da profesyonel müzisyenler tarafından yapılmaya başlar. Artık şiirler daha kişiseldir. Konuları çoğunlukla 30 yıl savaşlarını⁷³ ve devrimleri anlatır.

Zamanın en ilgi çekici koral şiirleri, Paul Gerhardt'ın⁷⁴ Luther'in geleneklerine uyarak yazdığı, 134 şiirdir. Bu şiirler ilahi kitaplarında değil, özel bir koleksiyonda yerini alır.

17. yüzyılda yayımlanan koraller, dört sesli armonize edilir ve şiirlerinin kalitesine göre sınıflandırılır. Bu dönemde ortaya çıkan çoğu melodi Heinrich Schütz⁷⁵ tarafından yazılır. Artık besteciler eserlerinde kuvvetli armoniler, majör-minör ton kalıpları ve kadanslar kullanmaya başlar. Zamanla, koral içinde 2/2 ya da 2/3 gibi ölçü birimleri görülür.

17. yüzyılın yarısındaki en önemli koral bestecisi Johannes Crüger'dir.⁷⁶ Crüger'in yayımladığı özel ilahi koleksiyonunda, evde ya da kilisede

⁷¹ Philipp Nicolai: 1556-1608 yılları arasında yaşamış Alman şair ve besteci.

⁷² Lucas Osiander: 1534-1604 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

⁷³ 30 yıl savaşları: 1618-1648 yılları arasında Avrupa devletlerinin çoğunun katıldığı savaşlar dizisi.

⁷⁴ Paul Gerhardt: 1607-1676 yılları arasında yaşamış Alman ayin yazarı.

⁷⁵ Heinrich Schütz: 1585-1672 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

⁷⁶ Johannes Crüger: 1598-1662 yılları arasında yaşamış Almanca besteci.

kullanılabileceği ile ilgili açıklamalar yer alır. Bu koleksiyonda ilk defa koraller dört sesli armonizasyon yerine, melodi ve şifreli bas ile yazılır. Kiliselerde org kullanımının artması da koral tempolarının yavaşlamasına neden olur.

J.S.Bach, enstrümantal eserlerde de koral formunu kullanmayı başlatmıştır. Çoğunlukla vokal eserlerde yer alan koral, Bach'ın elinde hem ses hem de çalgı müziği başlıklarında yer almaya başlar. Dört sesli koral armonizasyonu ve cümleme tekniğindeki ustalığı gelecek nesilleri etkilemiştir.

1750-1810 yılları arası eski koral melodileri besteciler tarafından tekrar yazılır. Dört sesli armonizasyonda melodi ve sürekli bas olmak üzere iki ayrı dizek kullanılmaya başlanır. Bunun sonucunda da org eşliği daha önemli konuma gelir.

18. yüzyılın koral üzerine en çok tanınan bestecileri C.P.E. Bach başta olmak üzere Joseph Haydn,⁷⁷ Johann Joachim Quantz,⁷⁸ Johann Kirnberger⁷⁹ gibi isimlerdir. Bu dönemin en önemli koral şairleri Friedrich Gottlieb Klopstock⁸⁰ ve Matthias Claudius⁸¹ tarafından yazılır. (Sadie, 1980)

Klasik dönem bestecileri korali dönemin müzik sitiline göre uyarlar. Ludwig van Beethoven⁸² koral fantezi ve 9. senfonisinde koro müziğini ustalıkla kullanır.

Ayrıca Felix Mendelssohn Bartholdy, Franz Liszt, Johannes Brahms, Anton Bruckner⁸³ ve Alexander Skriabin gibi besteciler de bu formu temel alan fakat kendilerine özgü tarzda eserler vermiştir.

Org için yazdığı eserlerle geleneksel koral anlayışına en yakın besteci César Franck olmuştur.

⁷⁷ Joseph Haydn: 1732-1809 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci

⁷⁸ Joachim Quantz: 1697-1773 yılları arasında yaşamış Alman flütçü ve besteci.

⁷⁹ Johann Kirnberger: 1721-1783 yılları arasında yaşamış Alman besteci ve kemancı.

⁸⁰ Friedrich Gottlieb Klopstock: 1724-1803 yılları arasında yaşamış Alman şair.

⁸¹ Matthias Claudius: 1740-1815 yılları arasında yaşamış Alman şair.

⁸² Ludwig van Beethoven: 1770-1827 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

⁸³ Anton Bruckner: 1824-1896 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

Daha sonra Arthur Honegger,⁸⁴ Igor Stravinski,⁸⁵ ve Krzysztof Penderecki⁸⁶ de bu formda eserler yazmıştır. (SAY, 2004. S.306)

3.3. FÜG:

Latince kaçmak anlamına gelen *Fuga* kelimesinden gelmektedir.

Çünkü “füg içerisindeki her parti ya da ses, birbirini taklit edip izleyerek partiden partiye kaçar.” (SAY, 2004. s.210)

İtalyanca, İspanyolca ve Rusça *Fuga*, Almanca *Fuge*, Fransızca ve İngilizce *Fugue* kelimeleriyle ifade edilir.

Fuga, *chace* ve *caccia* kelimeleri, yakalamak ve kaçmak anlamlarına gelir. 14. yüzyıl boyunca müzikal terim olarak iki ya da daha fazla sesin kanonik⁸⁷ biçimde kullanılması, bu kelimelerle ifade edilir.

15. yüzyılın ortalarından itibaren füg, yeni anlamlar kazanır. Kanonik olmayan melodiler de eserler içinde kullanılmaya başlar.

Johannes Tinctoris,⁸⁸ 1472 yılında yazdığı müzik terimleri sözlüğünde, bir kompozisyonu oluşturan melodinin, nota ve eslerinin değiştirilmeden tekrarlanmasına füg denildiğini yazmıştır.

15. yüzyıl boyunca besteciler yavaş yavaş *cantus firmus*⁸⁹ üzerinde tek bir melodi yazmak yerine, kanonik yapıyı kullanmaya başlar. Motet⁹⁰ ve missalar⁹¹

⁸⁴ Arthur Honneger: 1892-1955 yılları arasında yaşamış Fransız asıllı İsviçreli besteci.

⁸⁵ Igor Stravinski: 1882-1971 yılları arasında yaşamış Rus besteci, piyanist ve şef.

⁸⁶ Krzysztof Penderecki: 1933 yılında doğan, halen hayatta olan Polonyalı besteci.

⁸⁷ Kanonik: İki veya daha fazla ses partisinin sıkı bir takiple birbirlerini izlemesi tekniğine dayanan yapı.

⁸⁸ Johannes Tinctoris: 1435-1511 yılları arasında yaşamış Rönesans dönemi bestecisi, müzik kuramcısı ve din adamı.

⁸⁹ Cantus firmus: Sabit şarkı. Eski kilise melodilerini kontrpuan tekniğiyle çoksesli eser dönüştürmeye yarayan bir polifonik kompozisyon.

⁹⁰ Motet: Eşlikli veya eşiksiz okunan çok sesli ilahi.

bu kanonik yapı kullanılarak yazılır. Besteciler, yazdıkları melodilere ilk olarak Latince kelimeleri yerleştirirler. Tüm bu gelişmelerin yanında her parti için ayrı melodi yazılması yaygınlaşır.

Kanonik tarzda yazılan melodilerin değişikliğe uğramış hali, kontrpuanın temellerini atar. İmitasyon, bir melodinin taklit edilerek yeni bir melodi üretmektir. O zamanlar bu imitasyonlar (diğer bir deyişle değişiklikler) füğ kelimesiyle adlandırılır. Bütün bu kontrpuanın yanında eser içinde, homofonik⁹² kısımlara da yer verilir.

Daha sonra bu değişikliğe uğramış melodiler enstrümantal müziğe de yansır ve bu teknikte yazılan eserlere ricercar⁹³ adı verilir.

Zamanın önemli formlarından olan motetler başlangıç, orta ve final olmak üzere üç bölümden oluşur ve füğ tekniği sadece orta bölümde kullanılır. Başlangıç bölümü daha serbest bırakılır, eserin modu ve nota değerleri daha özgür bırakılır. Bu serbestlik stretto⁹⁴ yönteminin oluşmasına yol açar. Fakat bu yeniliklere rağmen kesinlikle eserin ana modu değiştirilmez.

16. yüzyılda İtalya başta olmak üzere birçok ülke füğ tekniğini vokal müzikte kullanır. Farklı kelimelerin aynı anda farklı notalarla yazılması, besteciler tarafından ilgi çekici bulunur.

Giovanni Pierluigi da Palestrina⁹⁵ ve Orlando de Lassus⁹⁶ gibi besteciler bu değişiklik denemelerini madrigallerinde⁹⁷ kullanmaya başlar. Opera, kantat⁹⁸ ve oratoryolarda⁹⁹ füğ yapısı kendini gösterir.

⁹¹ Missa: Ortaçağın başlıca ayin müziği, Katolik kilisesi tören müziği.

⁹² Homofonik yazı: Ana ezginin yapısını ortaya koymak için yapılan çok sesli müzik türü.

⁹³ Ricercar: İtalyancada arayış anlamına gelir. 16. ve 18. yüzyıllar arasında yazılan füğlerde kullanılan barok müzik terimi. Günümüzde füğ olarak adlandırılıp bilinen müzik formunun orjinal adıdır. J.S.Bach zamanında iki isim de kullanılmaktadır.

⁹⁴ Stretto: Sıkı, sıkışık. Füğ formunda konu henüz tamamlanmadan cevabın girdiği ve bu nedenle konu ile cevabın üst üste binmeye başladığı durum.

⁹⁵ Giovanni Pierluigi da Palestrina: 1525-1594 yıllarında yaşamış İtalyan besteci.

⁹⁶ Orlando de Lassus: 1532-1594 yılları arasında yaşamış günümüzde Belçika sınırları içerisinde bulunan Habsburg Hollanda doğumlu besteci.

16. yüzyıl enstrümantal müziğinde besteciler temaların devamlılığı için çeşitli değişik arayışına girer. Bunun sonucunda ana temayı yan temalarla süslemek, nota değerlerinin çoğaltılması ve küçültülmesi, notaların ters çevrilmesi, stretto gibi yöntemler geliştirilir.

17. yüzyılın ilk yarısında füg tekniği dönemin önde gelen bestecileri tarafından unutulmaya başlar. Nadiren orgcu ve kemancıların elinde devamlılığını sürdürür.

Girolamo Frescobaldi,¹⁰⁰ füg tarzında yazdığı eserlerinin, yavaş tempoda olanlarına fantasia veya ricercar, hızlı tempoda olanlarına canzona veya capriccio adlarını verir.

Bu yüzyılın ilk yarısında İtalya'nın yanı sıra Almanya'da da klavyeli çalgılar arasında füg kullanımı yaygınlaşmaya başlar. Hans Leo Hassler¹⁰¹ ilk ciddi fügleri yazar ve başlık olarak ricercar ya da füg terimlerini kullanır.

İtalyanların ricercar'ından daha ciddi bulunması nedeniyle füg kelimesi, Almanlar tarafından tercih edilir.

17. yüzyılın ikinci yarısında eserlerdeki kontrpuan ve temalarla füg, bugünkü halini almaya başlar. Füg tekniğe verilen önem artar ve klavyeli çalgılarda daha çok kullanılmasıyla beraber bu tekniğin merkezi İtalya'dan Almanya'ya geçer. 20. yüzyıla kadar Almanya'da kalır.

O zamana kadar görülen en iyi füg, G.Frescobaldi'nin öğrencisi, Stuttgart doğumlu Johann Jakob Froberger¹⁰² tarafından yazılır. Diğer besteciler opera, kantat ve oratoryo üzerinde çalışırken J.J.Froberger'in füge yönelmesi diğer

⁹⁷ Madrigal: Dini olmayan vokal müzik formu.

⁹⁸ Kantat: Bir çalgı eşliğinden söylenen, birden fazla bölümlü vokal form.

⁹⁹ Oratoryo: Hem kiliseyle hem de tiyatroyla ilgili müzik formu.

¹⁰⁰ Girolamo Frescobaldi: 1583-1643 yılları arasında yaşamış İtalyan besteci.

¹⁰¹ Hans Leo Hassler: 1564-1612 yılları arasında yaşamış Alman barok besteci.

¹⁰² Johann Jakob Froberger: 1616-1667 yılları arasında yaşamış Alman besteci ve orgcu.

besteciler arasında bir eğilim başlatır. J.J.Froberger; J.S.Bach ve George Frideric Händel'i¹⁰³ direkt olarak etkilemiştir.

1660 yılında Fransa'da François Roberday¹⁰⁴ bu akımdan etkilenip füglerini yayımlar. Fakat çağdaşları Fransız müziğinde bu akımı takip etmez.

17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren her türlü müzik formunda doğaçlama ve serbestlik önem kazanır. Bunun sonucunda füg de bu serbestlikten nasibini alır ve karşı-tema oluşmaya başlar.

Fügün altın çağını yaşadığı 18. yüzyılın ilk yarısında Bach, Johann Pachelbel'den¹⁰⁵ etkilenerek kanonik yapıdan ziyade kontrpuantal stilde ilk füglerini yazar. Daha sonraki füglerinde ise karşı-tema kullanımını ve ilgili tonlara modülasyonu artırır. Birçok fügünü bir Prelüd ile birleştirir. Fügün bir prelüd ile birleştirilmesi bu alanda yapılmış en ilginç değişikliklerden biridir.

J.S.Bach; özellikle org, klavsen ve ses için fügler yazar. “*Das Wohltemperierte Klavier*” adlı iki ciltten oluşan toplam 48 prelüd-füg başyapıtları arasındadır. Klavsen fügleri genel olarak kısa ve sıkı yapıda olması nedeniyle eğitici rol oynar. Org fügleri uzun ve geniş olduğu için daha çok halka açık performanslarda kullanılır. *Si minör Missasını* örnek alarak vokal füglerini tanımlayacak olursak, klavye için yazdığı füglerin biraz daha geliştirilmiş halini görürüz. Hayatının son döneminde yazdığı “*Die Kunst der Fuge*” adlı tamamlanmamış eseri ile füg sanatını doruğa çıkarır.

J.S.Bach'ın etkisi sürerken G.F.Händel bu tekniğe aldırış etmeden opera ve oratoryolara yönelir. Klavye eserlerine bakacak olursak füg başlığı altında çok az eser yazdığını görürüz. G.F.Händel'in stilini klavye eserlerine kıyasla en iyi şekilde oratoryolarındaki koro partileri yansıtır. Genel olarak G.F.Händel'in füg anlayışı J.S.Bach'a oranla daha serbest ve esnektir. Eserlerindeki kontrpuan, bazen yerini akorlarla sunulan temalara bırakır.

¹⁰³ George Frideric Händel: 1685-1759 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

¹⁰⁴ François Roberday: 1624-1680 yılları arasında yaşamış Fransız orgcu ve besteci.

¹⁰⁵ Johann Pachelbel: 1653-1706 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

Fügün altın çağı parlak fakat kısa sürer. 1750'lerden itibaren J.S.Bach ve G.F.Händel'in ölümünden sonra fügün yapısının çok sıkı bulunur ve doğal olmadığı düşünülür. Bir daha hiçbir zaman yüzyılın ilk yarısındaki gibi ortak ilgi kaynağı olmaz. Bütün bunlara rağmen bestecilik eğitiminde füg ve kontrpuan eğitimi önemini sürdürür. Aynı zamanda geleneksel olarak missaların sonunda füg kullanımı da devamlılığını korur.

Füg geleneği çoğunlukla Viyana ve çevresinde prestijini devam ettirir. Georg Christoph Wagenseil¹⁰⁶ ile Georg Matthias Monn¹⁰⁷ (1717-1750) gibi besteciler geniş çaplı orkestra eserleri ve oda müziği eserlerinde bu tekniğe yer verirler. Ludwig van Beethoven'ın hocası olan J.G.Albrechtsberger, füg tekniğini eserlerine temel olarak alır ve o dönemin en önemli kontrpuan eserlerini yazar.

I. Viyana Klasikleri döneminde, sonat ve senfoni formlarının odak haline gelmesiyle beraber füg bütün popülerliğini yitirir. Ama yine de Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart ve Ludwig van Beethoven, fügü tam olarak göz ardı etmez.

J.Haydn, missalarında, bazı senfoni ve oda müziği eserlerinde füg formuna yer verir.

W.A.Mozart, füg tekniğini J.Haydn ve diğer Viyanalı bestecilerin eserlerini inceleyerek öğrenir. J.Haydn'a adadığı yaylı dörtlülerinin final bölümlerinde fugal kesitler kullanır. Bunun yanında *Prelüd ve Füg, 2 piyano ve 4 el için füg* gibi eserler yazar. *Do minör Missa, Requiem* gibi dini eserlerinden *Jüpiter Senfonisi* ve *Die Zauberflöte*'ye kadar birçok eserinde bu tekniği kullanır.

L.van Beethoven, fügün tüm zorunluluklarını reddederek yeni bir stil kazandırır. Hocası J.G.Albrechtsberger'in yardımıyla sistemli bir şekilde kontrpuan ve füg çalışır. *Eroica Senfonisi*'nin son bölümünde, *op.35 Varyasyonlar*'ında, *Missa Solemnis*'te füge kendi yorumunu katar. Son piyano sonatlarının birçoğunda da sonat formunu füg ile birleştirerek kendi bakış açısını ortaya koyar.

¹⁰⁶ Georg Christoph Wagenseil: 1715-1777 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

¹⁰⁷ Georg Marrhias Monn: 1717-1750 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci ve orgcu.

J.S.Bach'ın oğulları Carl Philipp Emanuel¹⁰⁸ ve Johann Christian,¹⁰⁹ babalarına göre daha az füg yazar.

19. yüzyılın ilk yarısından itibaren besteciler modern stillere yönelir ve füg kullanımı gittikçe azalır. Beethoven'ın arkadaşı A.Reicha da, post-Barok stilinde yazdığı eserleriyle dikkat çeker. 1803 yılında A.Reicha, hocası J.Haydn'a ithafen 36 füg yazar. Bu eserler, romantik dönem armonisi temel alınarak yazılmıştır.

Bu dönemde Paris Konservatuarı'nın eğitim sisteminde, füg ve kontrpuan temel ders olarak benimsenir. Daha çok geçmiş eserler ve bestecileri konu alan dersler yapılır. Özellikle J.S.Bach'ın klavye için yazdığı fügler temel kaynaklar olarak kullanılır.

Romantik dönem bestecilerinden Robert Schumann,¹¹⁰ Franz Liszt ve Max Reger, B-A-C-H motifini¹¹¹ eserlerinde kullanmaya başlar. Sadece F.Chopin, kontrpuan ve füğün üzerinde çağdaşları gibi durmaz.

Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Johannes Brahms'ın *org fügleri*, Franz Liszt'in *prelüd ve fügleri*, C.Franck'ın org ve piyano eserleri gösteriyor ki geçmiş müziğe, orga ve prelüd-füğe yeniden bir yönelme olur.

20. yüzyıl bestecileri füg ile tonalite arasındaki uyum zorunluluğunu geride bırakır. Atonal füğün örneklerinden olan A.Schoenberg'in *Pierrot Lunaire* adlı eserinin '*Der Mondfleck*' bölümünde, pikolo ve klarinet arasında bir füg, keman ve viyolonsel arasında ise kanon görülür. Arnold Schoenberg ve Anton Webern¹¹² tema değişiminin, ton duygusunu azalttığını fark ederek, füğü 12 Ton Müziği'nde kullanırlar.

II. Viyana Okulu bestecileri arasında yazılan ve en çok bilinen füg, J.S.Bach'ın *Der Musikalische Opfer*'i üzerine A.Webern'in yazdığı 6 sesli *ricercare* olur. En

¹⁰⁸ Carl Philipp Emanuel Bach: 1714-1788 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

¹⁰⁹ Johann Christian: 1735-1782 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

¹¹⁰ Robert Schumann: 1810-1856 yılları arasında yaşamış Alman besteci.

¹¹¹ Motif: Kendi içinde bütünlüğü olan, en az 2 notadan oluşabilen en küçük melodi, armoni ya da ritim parçacığı.

¹¹² Anton Webern: 1883-1945 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

belirgin atonal füg ise Alban Berg'in¹¹³ 'Wozzeck' operasının ikinci perdesinde yer alır. Opera ve füg daha önce bu kadar iç içe değilken A.Berg bu durumu değiştirir.

1920'lerde ortaya çıkan Neo-klasizm akımı ile füg kullanımında ekstra bir artış görülür. 20. Yüzyıl füglerine örnek olarak; Béla Bartók'un¹¹⁴ *Yaylılar, Vurmalı Çalgılar ve Çelesta için Müzik*'i, Paul Hindemith'in¹¹⁵ *Ludus tonalis*'i, Dmitri Shostakovich'in¹¹⁶ 24 Prelüd ve Füg, Igor Stravinski'nin Symphony of Psalms adlı eserinin 2. bölümü verilebilir. (Sadie, 1980)

"Füg yapısını oluşturan başlıca öğeler şöyle özetlenebilir:

Tema; ana tema olarak füğün temeli ve asıl türetici öğesidir.

Cevap; başka bir ses partisinde ve ayrı bir tonda temanın taklidini yapar, ona cevap verir.

Karşı-tema; cevapla birlikte duyulan ve temanın öteki partilerindeki her girişinde ona eşlik eden melodik çizgidir.

Sergi; tema-cevap-tema-cevap girişlerinden oluşan yapısal sürecin bütünüdür; böylece füg, bütün öğeleriyle sergilenmiş olur.

Ara kesitler; içeriği genelde tema ve karşı-temadan çıkarılan cümleciklerdir, yineleme noktalarını bağlamaya yarayan köprülerdir.

Stretto, füğün sonlarına doğru yapılan sıkıştırılmış, yoğun sergilerdir.

Pedal, bir ya da birkaç ses partisini birkaç ölçü uzatarak o sırada hareketini sürdürmekte olan öteki partiler içinde esas tonaliteyi vurgular.

Genellikle üç ya da dört partili yazılan füg, üç bölümden oluşur. Birinci bölüm her partinin en az bir kere duyurulduğu sergidir. Orta bölüm dominant ve alt-dominant gibi ilgili tonlara geçiş yapan ara kesitlerden meydana gelir. Eserin sonunda ana tema tonikten duyurulur." (SAY, 2004, S.210)

¹¹³ Alban Berg: 1885-1835 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

¹¹⁴ Béla Bartók: 1881-1945 yılları arasında yaşamış Macar besteci ve piyanist.

¹¹⁵ Paul Hindemith: 1895-1963 yılları arasında yaşamış Alman besteci ve kemancı.

¹¹⁶ Dmitri Shostakovich: 1906-1975 yılları arasında yaşamış Rus besteci.

3.4. TEKRARLI BIÇİM:

Fransızca '*Forme Cyclique*', Almanca '*Cyclische Formen*' terimleriyle ifade edilir. Türkçe'de kullanım için "*tekrarlı biçim; dönmeli biçim ya da döndermeli form*" terimleri önerilir. (SAY, 2004. S.116.)

Tekrarlı biçim; bir yineleme biçimidir. Bir temanın biçim değiştirerek ilerlemesi fikrine dayanır. Eser içinde daha önce gelen bir tematik materyal, sonraki kesitlerde de geliyorsa buna tekrarlı biçim adı verilir. Temanın geliştirilerek, işlenerek yenilenmesi ya da orijinal halinin tekrar tekrar kullanılmasıdır. Ortak tematik materyallerin bölümler arasında sistematik olarak paylaşılması, tekrarlı biçimi oluşturur. Müzik sona doğru giderken baştaki materyaller tekrar gelir ve bu durum sonsuza kadar sürebilecek bir devamlılığı doğurur. (DALLIN, 1974. S.278.)

Rönesans'tan beri besteciler tarafından kullanılan bir tekniktir. Franz Schubert'in¹¹⁷ *Wanderer Fantasie*, Hector Berlioz'un¹¹⁸ *Fantastik Senfoni*, Robert Schumann'ın *Davidsbündlertaenze* gibi eserlerinde kullanılmıştır, ancak bu formun en büyük ustası César Franck'tır. (SAY, 2004. S.116.)

Joseph Haydn'ın *Re minör Senfoni*'si, Ludwig van Beethoven'ın *op.8 Serenad*'ı, Johannes Brahms'ın *3. Senfoni*'si ve Edward Elgar'ın¹¹⁹ *2. Senfoni*'si, başlangıç temalarıyla biter. 17. yüzyıl enstrümantal sonatları, süitleri ve şarkılarının yanı sıra J.S.Bach'ın *Si minör Missası* ve W.A.Mozart'ın *K317 Do Majör missasında* ve Luigi Boccherini'nin¹²⁰ bazı eserleri bu formun örneklerindedir. L.van Beethoven, F.Schubert, H.Berlioz, F.Mendelssohn Bartholdy, R.Schumann, F.Liszt, C.Franck gibi besteciler dönüşümlü formun esaslarına büyük önem vermiş, çok bölümlü eserlerinde bile bu formu kullanmayı tercih etmişlerdir.

Tekrarlı biçim, 19. yüzyılda düzenli bir şekilde kullanılmış ve repertuvarda yerini almıştır.

¹¹⁷ Franz Schubert: 1797-1828 yılları arasında yaşamış Avusturyalı besteci.

¹¹⁸ Hector Berlioz: 1803-1869 yılları arasında yaşamış Fransız besteci.

¹¹⁹ Edward Elgar: 1857-1934 yılları arasında yaşamış İngiliz besteci ve şef.

¹²⁰ Luigi Boccherini: 1743-1805 yılları arasında yaşamış İtalyan besteci ve çellist.

4.BÖLÜM

'PRELÜD, KORAL VE FÜG' ESERİNİN İNCELENMESİ

18. yüzyıl barok müziği ile yakından ve özellikle J.S.Bach'ın hayranı olan C.Franck, ölümünden sonra tanınır ve büyük hayranlık uyandırır. L.van Beethoven'dan sonra büyük formların kullanımını yeniden gündeme getiren C.Franck, J.S.Bach'a olan düşkünlüğü ile özellikle hayatının son döneminde yazdığı eserleriyle dikkat çeker. Eserlerini yazıya dökmeden önce iyice olgunlaşmalarını bekleyen besteci, sakin ve sabırla yazar, bu yüzden çoğunlukla baş eserlerini elli yaşından sonra verir. J.S.Bach'tan sonra org müziğindeki en önemli orgcu ve bestecilerden biridir. Hayatı boyunca Fransız piyano müziğini zenginleştirmeye ve yaygınlaştırmaya çalışmıştır. (SELANİK, 1996. S.228).

19. yüzyıl Fransız piyano müziğinde C.Franck, kendi stilinin önemli bir ögesi olan kilise atmosferini piyanoda yakalamaya çalışmış, bunun sonucunda 1884 yılında piyano için yazdığı *Prelüd, Koral ve Füg* başlıklı eseri meydana gelmiştir.

Prelüd, Koral ve Füg, J.S.Bach'ın org eserlerini model alır ve eserin başlığı J.S.Bach'a atıfta bulunur. Barok dönem org müziğinin C.Franck üzerinde büyük etkisi vardır. Geleneksel formlar çerçevesinde inşa edilen bu eserde C.Franck, tekrarlı biçim adlı forma kendi yorumunu katar. Eser piyano için yazılmış olmasına rağmen, orgun yoğun yapısını taklit etmeyi amaçlar.

Öğrencisi Vincent D'Indy'e göre C.Franck'ın ilk planı; Romantik dönemde kullanılan formların aksine, *Das Wohltemperierte Klavier* adı altında 48 Prelüd-Füg yazan J.S.Bach'a ithafen, sade bir Prelüd-Füg yazmaktır. Koral ekleme fikri daha sonra gelmiştir.

Yine V.D'Indy'e göre besteci, Prelüd-Füg'den ayrı bir orta bölüm yazmayı düşünür. J.S.Bach'ın toccata'larındaki yavaş ara müziklerinde görülen koral başlığından yola çıkarak, eserin duygusal zirvesini yansıtan ve fügdeki armonik tırmanış öncesi rahatlama yaratan bir orta bölüm yazılır.

C.Saint-Saëns eser hakkındaki fikirlerinde, ne koralin koral, ne de füğün füğ olduğunu belirtmiştir, fakat formların sembolik olduğunu göz önünde bulundurmamıştır. (<http://www.stephenhough.com/writings/album-notes/franck-piano-music.php>)

Eser üzerinde çalışırken C.Franck'ın, J.S.Bach'ın eserlerinden, L.van Beethoven'ın *sonatlarından*, R.Schumann'ın *Senfonik etüdlerinden*, F.Liszt'in *Weinen Klagen varyasyonlarından* etkilendiği açıkça görülmektedir. Koral bölümünde R.Wagner'in *Parsifal* operasından motifler işlenmiştir. Bütün bunların sonucunda C.Franck'ın kendi karakteristik özelliklerini Barok stiliyle başarılı bir biçimde birleştirdiği bu eser ortaya çıkmıştır. (<http://www.uh.edu/~tkoozin/projects/hitomi/Franck.html>)

V.D'Indy, öğretmeni için yazdığı biyografide bu eser hakkında “sade fikir ve enstrüman için teknik gelişim” gibi ifadeler kullanır. Eser derin bir yoğunluk ve dinginlik içeren bir başyapıttır. Gelişmiş bir polifonik duyuş gerektirir. (<http://pianosociety.com/cms/index.php?section=206>)

Bütün bu araştırmalar gösteriyor ki *Prelüd, Koral ve Füg*, César Franck tarafından bestelenen en önemli piyano eserlerinden biridir. C.Franck'ın başyapıtları arasında yer alan ve tekrarlı biçim adlı forma dayanan, *Prelüd, Koral ve Füg*; 1884 yılının yaz mevsiminde yazılmış, ilk olarak 24 Ocak 1885'te Société Nationale'de, Marie Poitevin tarafından seslendirilmiş ve ona ithaf edilmiştir.

1874'te 19 yaşındaki genç piyano virtüözü Marie Poitevin, piyanistler arasında çığır açar ve Paris Konservatuvarı'nda birincilik ödülü alır. Elie-Miriam Delaborde'nin¹²¹ öğrencisi olan M.Poitevin, güçlü, zengin ve renkli sonoritesinin yanında sade çalışıyla ün salmıştır. O zamanlar konservatuvarda org sınıfı derslerine giren C.Franck, zar zor etkilenen biri olmasına rağmen, M.Poitevin'in Société National de Musique'teki halka tanıtım konserinde kendi *piyanolu kentefinin* seslendirilişini dinler. Daha da sonra birçok konserde bu genç piyanisti dinleyen C.Franck, “*Prelüd, Koral ve Füg*” eserini M.Poitevin'e adar.

¹²¹ Elie-Miriam Delaborde: 1838-1913 yılları arasında yaşamış Fransız piyanist, eğitimci ve besteci.

Eserin ilk seslendirilişi Salle Pleyel'de,¹²² Société Nationale de Musique'nin katkılarıyla 24 Ocak 1885'te gerçekleşir. Aynı yıl yayımcı Enoch tarafından yayımlanır. (<http://pianosociety.com/cms/index.php?section=206>)

Günümüzün önemli konser piyanistlerinden Stephen Hough, bloğundaki yazısında eser hakkında şöyle ifadeler kullanır:

"C.Franck'ın bu eseri karanlıktan ışığa doğru, derinden etkileyici bir müzikal yolculuktur. Bach dönemini çağırır. Prelüd, evrensel ızdırapların büyük bir resmi gibidir. Daha sonra koral kısmında bu ıstırap daha çok kişiselleşir. Korallığın yumuşak kırık akorlarla ilk kez ortaya çıkışı bir haç şeklini andırır. Füg'ün kederli havası giderek yoğunluğu zirveye kadar taşır. Bu nokta kriz anıdır ve sanki her şey kaybedilmiş gibidir. Sonra korallığın teması bir hatıra gibi geri döner." (www.stephenhough.com/writings/album-notes/franck-pianomusic.php)

Prelüd, Korallık ve Füg, adını formundan alan birbirine bağlı üç bölümden oluşur;

- Prelüd
- Korallık
- Füg

Eser üç motif temel alır. Birincisi; prelüdün girişinde yer alan, B-A-C-H motifinin biraz değiştirilmiş halidir. Bu motif birçok besteci tarafından kullanılan, Alman nota sistemini temel alarak notaların, B-A-C-H çizgisini oluşturacak şekilde yazılmış halidir. C.Franck, bu motifin biraz değiştirilmiş halini prelüdün açılışında da kullanır. Motif, akıcı arpejler ve kromatizm kullanılarak gittikçe yükselen armoniler ile üç bölüm boyunca karşımıza çıkacaktır.

İkincisi; korallık ve füğün sonlarında görülen, 4'lü aralıklardan oluşan çapraz bir çizgi oluşturan motiftir. 68. ölçüde gelir ve R.Wagner'in *Parsifal* operasında görülen çan motifinden alınmıştır.

¹²² Salle Pleyel: Fransa'nın Paris kentinde bir konser salonu.

Üçüncüsü ise; aşağıya doğru inen ve çoğunlukla kromatik olarak gelen apojetür¹²³ motifidir. Bu motif, J.S.Bach'ın '*Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen*' kantatını ve *Si minör Missasının* '*Crucifixus*' adlı bölümünü anımsatır.

Bu motif; prelüdün 8. ölçüsünde "*a capriccio*" başlığı altında karşımıza çıkar.

Şekil 4.1. Füg temasının prelüd bölümünde gelişi

Daha sonra koral bölümünün girişinde kendini belli eder.

Şekil 4.2. Füg temasının koral bölümünde gelişi

Son olarak füg bölümünde ana tema olarak verilir.

Şekil 4.3. Füg teması

Prelüd, si minör tonunda başlar. İki ana motiften inşa edilen prelüdün ilk teması arpejli bir eşliğin içinde sunulan B-A-C-H motifidir.

¹²³ Apojetür: Akora veya tek sese, bir üst veya alttan katılan yabancı nota.

Şekil 4.4. Prelüd'ün ilk motifi (1.-2. Ölçüler)

Şekil 4.5. B-A-C-H motifi ve Prelüd motifi

7 ölçü sonra 'a capriccio' adlı bölümde tüm eserin temel motifi verilir. Bu motif Füg bölümünde karşımıza çıkacak olan, iç çekişi andıran motiftir. 'a capriccio' bölümünde zaman işareti sadece bir ölçü boyunca 2/4 olarak belirtilmiştir (8. Ölçü).

Şekil 4.6. Prelüd'ün ikinci motifi (7.-11. Ölçüler)

Bu peşpeşe gelen iki pasaj, fa# minör tonunda dominanttan tekrar karşımıza çıkar (16. Ölçü).

Şekil 4.7. Prelüd'ün ikinci motifinin fa# minörden gelişi (15.-17. Ölçüler)

İkinci kez gelen 'a capriccio' teması fa# minör tonundan sunulur (24. Ölçü).

Şekil 4.8. Prelüd'ün ikinci motifinin fa# minörden gelişi (23.-27. Ölçüler)

Bu kesitin ardından *molto espressivo* işaretli bölümde iç çekişi andıran motif, mi minör tonunda uzun bir gelişme sergiler. Daha sonra mi b minör tonunda geçen kesit, Si Majör tonuna geri döner.

Koralden önce bir ölçü boyunca C.Franck, Si Majör tonunu modülasyona uğratarak, dominant yedili akoruyla bir geçiş oluşturur. Bu sırada melodi üzerindeki fa# (anarmonik olarak 'solb') notası uzatılır ve korale bağlantıyı sağlar (57. Ölçü).

Şekil 4.9. Prelüd ile Koraldaki köprü (55.-57. Ölçüler)

Koral'in ilk ölçüsünde bu uzatılan fa# ya da anarmonik olarak solb notası ile Mib Majör tonuna çözülür. Mib Majör, si minör yada Si Majör tonunun üçüncü derecesi olan Re# Majörün anarmonik tonudur (58. Ölçü).

Şekil 4.10. Koral'in girişi (58.-61. Ölçüler)

Koral, üç kesitten oluşur. Birinci kesit; füğ bölümünde gelecek olan temaya altyapı hazırlayan kromatik ve serbest bir cümle ile başlar ve do minör tonuna geçiş yapılır.

V.D'Indy'e göre koralin ilk sözü; 68.ölçüde do minör tonunda prelüdün başındaki harekete benzeyen kırık akorların tiz notalarıyla duyurulan çan motifiyle başlar (68. Ölçü)

Şekil 4.11. Koral'in do minörden gelen çan motifi (66.-70. Ölçüler)

İkinci kesit; yine kromatik bir cümleyle başlar ve alt-dominant olan fa minöre geçiş yapılır. İkinci söz, fa minör tonunda çan motifleriyle tekrar duyurulur (81. Ölçü).

Şekil 4.12. Koral'in fa minörden gelen çan motifi (81.-86. Ölçüler)

Son kesitte; kromatik cümle biraz değiştirilir, giderek yükselen ve son sözü hazırlayan bir yapıya dönüşür. Koralin son sözü, mi b minör tonunda sunulur (103. Ölçü).

Şekil 4.13. Koral'in mi b minörden gelen çan motifi (101.-110. Ölçüler)

Koral ile füg arasında bulunan ara müziğinde tonalite, mi b minörden si minöre taşınır. Bu bölüm üç kesitten oluşur. Birinci kesit, füg temasını önceden duyurur ve *Poco Allegro* başlığını taşır.

Şekil 4.14. Koral ve Füg arasındaki Ara müziği bölümünün ilk kesiti (116.-120. Ölçüler)

İkinci kesit de, birinci kesit gibi füg temasını duyurur (123. Ölçü). Daha sonra gelen üçüncü kesitte ise, sol elde üçlemelerden oluşan bir armonik altyapı ile sağ elde koralin girişinin değişikliğe uğramış hali duyurulur. Bu kesit bir kadansla füg temasına bağlanır.

Şekil 4.15. Koral ve Füg arasındaki Ara müziği bölümünün ikinci ve üçüncü kesiti(121.-131. Ölçüler)

Daha sonra Füg, 157. ölçüde *Tempo I* işareti ile si minör tonunda başlar. Tema, aksayan ve aşağı doğru inen kromatik bir gamı anımsatır. Bu tema J.S.Bach'ın eserlerinden alışık olduğumuz bir yapıya sahiptir. Temanın ilk sergisinden sonra, 5.derecede karşı tema buna cevap verir.

Şekil 4.16. Füg teması ve karşı tema (156.-166. Ölçüler)

The musical score for Figure 4.16 is in G major and 3/4 time. It begins at measure 157 with the tempo marking "Tempo I." and the dynamic "sempre ff". The theme is a descending chromatic scale. The counter-theme is a five-note response. The score includes markings for "Largamente" and "dim.".

Üç ölçü sonra tema, karşı tema ile üç sesli bir kontrpuantal yazıyla tekrar gelir (178. Ölçü). Ardından yine karşı tema duyulur ve yaklaşık dört ölçü boyunca dört sesli olarak devam eder.

Şekil 4.17.Füg teması ve karşı temanın kontrpuantal gelişleri (175.-189. Ölçüler)

The musical score for Figure 4.17 is in G major and 3/4 time. It begins at measure 178 with the dynamic "dim." and the tempo marking "p ma espress.". The score includes markings for "pp" and "sempre pp".

Bu bölüm sona erer ve bir ara müziği sunulur. Füg teması zaman zaman kromatik, zaman zaman senkoplu¹²⁴ halde önce Re Majör (192. Ölçü) daha sonra da Sol Majör tonlarında karşımıza çıkar.

Şekil 4.18. Füg temasının Re Majör ve Sol Majör tonlarında gelişi (190.-201. Ölçüler)

Bu tırmanış duygusu, fortissimo nüansıyla beraber temayı, Re Majör tonunda zirveye götürür (205. Ölçü).

Şekil 4.19. Füg temasının Fortissimo nüansıyla Re Majör tonunda gelişi (202.-209. Ölçüler)

¹²⁴ Senkop: Ölçüde güçlü bir vuruş yerine zayıf vuruşun, güçlü vuruş yerine devam etmesi.

Tranquillo işaretli 217. ölçüde, tema iki kere ters çevrili halde gelir (217. Ölçü). Bu tema daha sonra kendini karşı tema olarak da gösterir.

Şekil 4.20. Füg temasının ters çevrilmiş hali (214.-222. Ölçüler)

232. ölçüyle beraber yeni bir kesit başlar. Bu kesitte üç zamanlı figür arpejlendirilmiş bir şekilde gelen tema, hareketli armoniye sunar. Bu hareketli armoni kesilmeksizin, sırasıyla Si Majör, Sol Majör, Mib Majör ve Reb Majör tonlarında füg teması karşımıza çıkar.

Şekil 4.21. Füg bölümü içerisindeki hareketli armoninin sunulduğu kesit (228.-235. Ölçüler)

Bu kesitte, Fa# Majör 9 akorundaki tırmanış, bir kadans ile 'fff' nüansında Mi Majör tonuna ulaşır. Daha sonra *Come una cadenza* bölümüne geçilir (286. Ölçü). *Come una cadenza*, prelüd yazısının ters çevrilmiş halidir.

Şekil 4.22. Füg içerisinde prelüd yazısının gelişi (285.-290. Ölçüler)

Prelüd yazısı, Fa# Majör tonuna kadar sürdürülür ve ardından koral motifi si minör tonunda kendini belli eder. Prelüd yazısı devam ederken koraldeki çan motifi üzerine eklenir (311. Ölçü).

Şekil 4.23. Füg içerisinde koraldeki çan motifinin gelişi (309.-315. Ölçüler)

Koral teması sol minör, Mib Majör, si minör tonlarından sırayla giriş yapar. En son si minör tonundayken (331. Ölçü) ikilik notalarla koral temasının genişletilmiş hali yukarıdaki çan motifiyle kanon yapar (332. Ölçü).

Şekil 4.24. Koral temasının kanon olarak gelişi (330.-335. Ölçüler)

Ardından beklenen füg teması Mi Majör tonunda kendini gösterir (334. Ölçü). Bu sırada prelüd hareketi sürekliliğini korur ve koral teması si minörde duyurulur (335. Ölçü). Bir sonraki cümlede füg teması La Majör tonunda giriş yaparken, koral teması Mi Majör tonunda sunulur. Bir önceki cümlede olduğu gibi burada da prelüd yazısı devam etmektedir.

Şekil 4.25. Füg, koral ve prelüd fikirlerinin aynı anda gelişi (334.-339. Ölçüler)

Bu üç fikrin birlikte işlenmesinin ardından ara müziklerinin ardı ardına geldiği bir kesit ile eser *Coda*'ya bağlanır. *Coda*, iki kesitten oluşur. Si Majör tonundaki birinci kesitte, füğün başlangıcındaki ara müziği motiflerinin hatırlatılmasının ardından ikinci kesite geçilir. Yine Si Majör tonunda olan ikinci kesitte koral motifi *a tempo vivo* işareti ile kullanılarak eser sona erer (353. Ölçü).

Şekil 4.26. Füğün *Coda*'sının ikinci kesiti (351.-355. Ölçüler)

The image shows a musical score for the second section of the Coda, measures 351-355. The score is in Si Majör (two sharps) and 3/4 time. It features a piano accompaniment with a treble and bass clef. The tempo is marked 'molto rit.' at the beginning and 'a tempo vivo' at measure 353. The dynamics include 'mf sempre'. The piece ends with a double bar line and a 'p' dynamic marking.

Kaynaklar: (D'Indy, 1976, S.36) (Téboul, 2004, S.136)

(<http://www.uh.edu>) (<http://www.stephenhough.com>) (www.imslp.org)

SONUÇ

Fransız müziğinin önde gelen isimlerinden biri olan César Franck, kendi döneminde yaşamış besteciler arasında Barok sitiline ve J.S.Bach'a en bağlı besteci olarak kabul edilir. Eserlerindeki dini temalar, org müziği atmosferi ve eski formlara olan bağlılığı onun tarzını farklı kılan unsurlardandır.

C.Franck'ın tekrarlı biçime olan ilgisi, bu eserin özellikle füg bölümünde tüm motiflerin üst üste geldiği kısımda ortaya çıkar. Org pedallarını anımsatan kromatik bas çizgisi, tüm eser boyunca dikkatimizi çeker. Tematik ilişkiler, bölümler arasındaki bağlantılar, esnek form yapısı ve aynı zamanda geleneksele bağlılığı ile bu eser, tamamıyla eşsiz ve değerlidir. Bu çalışmanın sonucunda eserin formu ve karakteristik özelliklerini incelemek amaçlanmıştır.

Bach ve Barok dönem özelliklerinin işlendiği bir başyapıt olan *Prelüd, Koral ve Füg*, C.Franck'ın eski formlara olan kişisel saygısını gözler önüne sermektedir. Eserler ile ilgili ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- *Prelüd, Koral ve Füg*, tekrarlı biçimde yazılmıştır.
- Eser içerisinde üç ana motif işlenmiştir.
- Eserin her motifi, her müzikal fikri, her bölümü bir diğerine atıfta bulunur.
- Eser kontrpuantal yazı sitiline örnek teşkil eder.
- Piyano için yazılmış olmasına rağmen, kullanılan etkiler ve pedallarla org atmosferi yaratılmaya çalışılmıştır.

César Franck, yaşadığı dönem sırasında anlaşılammış fakat gerek yazdığı eserlerle gerek yetiştirdiği öğrencilerle, büyük bir miras bırakmıştır.

Bu çalışma, Barok döneme olan sadakatin bir örneği olan '*Prelüd, Koral ve Füg*' başlıklı eserin daha çok çalınması, çalışmak isteyen yorumcu ve öğrenciler için bir başvuru kaynağı olması amacıyla yazılmıştır.

KAYNAKÇA

Blom, E. *Grove's Dictionary of Music and Musicians*. New York: St. Martin's PressInc, 1955.

Schoenberg, Harold. *The Lives of the Great Composers*, New York: W.W. Norton &Company, 1997.

Sadie, Stanley. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan Publishers Limited, 1980.

Dallin, Leon. *Techniques of Twentieth Century Composition*. Iowa: WM.C.Brown Company Publishers, 1974.

D'Indy, Vincent. *Selected Piano Compositions César Franck*. New York: Dover Publications, 1976.

Téboul, Jean-Claude. *César Franck, Werk und Rezeption*. Stuttgart: Steiner, 2004.

Hughes, Rupert- Taylor, Deems. *Music Lovers' Encyclopedia*. New York: Doubleday&Company, 1950.

Say, Ahmet. *Müziğin Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2006.

Aktüze, İrkin. *Müziği Anlamak*. İstanbul: Pan Yayıncılık, 2004.

Selanik, Cavidan. *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık, 1996.

Yener, Faruk. *Müzik Klavuzu*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1983.

Uluç, Murat Özden. *Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Yurtrenkleri Yayımevi, 2013.

Web: www.britannica.com Erişim: 16.10.2014

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/216892/Cesar-Franck>

www.wikipedia.org Erişim: 17.10.2014

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_compositions_by_C%C3%A9sar_Franck_by_genre

www.pianosociety.com Erişim: 16.10.2014

<http://pianosociety.com/cms/index.php?section=206>

www.stephenhough.com Erişim: 16.10.2014

<http://www.stephenhough.com/writings/album-notes/franck-piano-music.php>

www.uh.edu Erişim: 16.10.2014

<http://www.uh.edu/~tkoozin/projects/hitomi/Franck.html>

www.imslp.org Erişim: 05.01.2015

http://imslp.org/wiki/Pr%C3%A9lude,_Choral_et_Fugue_%28Franck,_C%C3%A9sar%29

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Begümhan Gengönül

Doğum Yeri ve Tarihi :Ankara 01.09.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet
Konservatuvarı (Müzik Bölümü/ Piyano Anasanat Dalı)

Yüksek Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet
Konservatuvarı (Müzik Bölümü/ Piyano Anasanat Dalı)

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce, Almanca

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet
Konservatuvarı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Çoksesli Çocuk Korosu

İletişim

E-Posta Adresi :begumhang@gmail.com

Tarih :13.04.2015

